

Nr 73.

Av Herr **Gardell**, om *höjning av det vid försäkring i riksförsäkringsanstalten utgående bidraget till anstaltens förvaltningskostnader.*

Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 12 september 1921 och i anslutning till dåvarande statsministerns uttalande i ämnet till statsrådsprotokollet nämnda dag har chefen för kungl. socialdepartementet anbefallt kommittén för socialförsäkringens organisation att föreslå anordningar för nedbringande av riksförsäkringsanstaltens och pensionsstyrelsens administrationskostnader. Sedermera har Kungl. Maj:t genom brev den 4 oktober 1921, i samband med viss utvidgning av kommitténs huvuduppdrag, förklarat, att för fullgörandet av det sålunda utvidgade uppdraget icke finge undanskjutas den kommittén, enligt ovanberörda uttalande av statsministern, i första hand åliggande uppgiften, enligt vilken kommittén särskilt hade att överväga dels vidtagande av åtgärder för vinnande i största möjliga utsträckning av gemensamhet i ämbetsverkens såväl centrala som lokala administration, dels ock åvägabringande av förenklingar och besparingar i organisationen och arbetsmetoderna i allmänhet.

I ett den 25 oktober 1922 dagtecknat till statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet ställt utlåtande har sagda kommitté föreslagit vissa anordningar för nedbringande av ovan berörda kostnader.

Kommittén anför i detta avseende bland annat följande.

»Kommittén har slutligen ansett sig också böra undersöka möjligheten att genom en ökning av arbetsgivarnes bidrag till bestridande av omkostnaderna för den sociala olycksfallsförsäkringens båda statsinstitutioner, försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten, nedbringa det belopp, som för detta ändamål erfordras av statsmedel.

I fråga om dessa kostnader stadgas i 16 § av olycksfallsförsäkringslagen, att till bestridande av desamma skall för varje försäkring i riksförsäkringsanstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles. Försäkringsbolag, som i 4 § avses, skall ock vara skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda kostnader. Detta bidrag erlägges för varje räkenskapsår efter årets utgång på tid och

sätt, som av Konungen bestämmes, med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar. Övriga omkostnader för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet bestridas av statsmedel.

Enligt vad som framgår av motiven till lagen var det avsett, att dessa tilläggsavgifter och bidrag skulle utgöra omkring hälften av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens sammanlagda förvaltningskostnader. Ålderdomsförsäkringskommittén, som utarbetat förslaget till olycksfallsförsäkringslagen och därvid hemställt, att jämväl de arbetsgivare, som försäkrat sina arbetare i arbetsgivarebolag, skulle bidra till ifrågavarande förvaltningskostnader med 5 procent, uppskattade nämligen den årliga belastningen till följd av försäkringen till omkring 9,300,000 kronor. Arbetsgivarnas tilläggsavgifter och bidrag skulle alltså uppgå till minst 450,000 kronor, och kostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet beräknades för det förra ämbetsverket till 120,000 kronor och för det senare till 730,000 kronor eller tillhoppa till 850,000 kronor. Med den nedsättning, som av statsmakterna beslöts i bidragen från de arbetsgivare, som försäkrat sina arbetare i arbetsgivarebolag, från föreslagna 5 procent till 3 procent av försäkringsavgifternas till högst 4,000,000 kronor beräknade sammanlagda belopp, skulle ovan angivna totalsumma av tilläggsavgifternas bidrag bli något mindre, men kunde dock antagas komma att uppgå till ungefär hälften av nämnda kostnadssumma.

Omkostnaderna för upprätthållande av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet hava emellertid, såsom av det föregående redan framgått, betydligt överstigit, vad som förutsatts vid olycksfallsförsäkringslagens tillkomst.

Sälunda hava försäkringsrådets förvaltningskostnader, dyrtidstilläggen till personalen däruti inberäknade, i avrundade tal uppgått till följande belopp:

År 1918	kronor 156,000: —
» 1919	» 153,000: —
» 1920	» 170,000: —
» 1921	» 203,000: —

Den förhöjning i kostnaderna utöver de beräknade, som härav framgår, beror i huvudsak på de till rådets personal utgivna dyrtidstillägg samt på den allmänna prisstegringen under dyrtiden. Någon ökning av personalens antal utöver det beräknade har icke skett.

Riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader för samma tidsperiod hava, med inberäkning av dyrtidstilläggen, uppgått i avrundade tal till följande belopp, nämligen:

År 1918	kronor 1,635,000: —
» 1919	» 2,603,000: —

År 1920	kronor 3,155,000: —
» 1921	» 2,530,000: —

De tilläggsavgifter och bidrag till olycksfallsförsäkringens förvaltningskostnader, som enligt 16 § av olycksfallsförsäkringslagen tillkomma statsverket, hava för åren 1918—1921 i avrundade tal uppgått till nedannämnda belopp:

	Tilläggsavgifter Kronor	Bolagens bidrag Kronor	Summa Kronor
År 1918	450,000: —	238,000: —	688,000: —
» 1919	500,000: —	265,000: —	765,000: —
» 1920	600,000: —	354,000: —	954,000: —
» 1921	450,000: —*)	300,000: —*)	750,000: —*)

Statens verkliga utgifter för förvaltningen av olycksfallsförsäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen hava alltså utgjort i avrundade tal.

År 1918	kronor 950,000: —
» 1919	» 1,840,000: —
» 1920	» 2,220,000: —
» 1921	» 1,850,000: —*)

I genomsnitt för åren 1918—1921 hava alltså här ovan omförmälda tilläggsavgifter och bidrag uppgått icke till hälften utan endast till omkring en tredjedel av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens ifrågavarande förvaltningskostnader.

Innan kommittén ingår på en närmare behandling av spørsmålet, om och i vad mån en förhöjning bör äga rum av arbetsgivarnas bidrag till den sociala olycksfallsförsäkringens administrationskostnader, anser sig kommittén böra något beröra frågan, huruvida någon förändring kan vara önskvärd beträffande de grunder, efter vilka arbetsgivarnas bidrag till ifrågavarande kostnader böra utgå, och kommer kommittén därvid till det resultat, att grundsatsen att envar arbetsgivare bör helt täcka kostnaderna för sin försäkring bör, så snart sådan utan olägenhet kan ske, bringas i full tillämpning.

I enlighet härmed anser sig kommittén därför böra föreslå, att för närvarande endast ett återställande sker av den vid olycksfallsförsäkringslagens antagande förutsatta proportionen mellan arbetsgivarnas och det allmännas utlägg för bestridande av ifrågavarande kostnader, så att statsverket får vidkännas ungefär hälften av samma kostnader och arbetsgivarna med undantag av staten såsom arbetsgivare återstående delen därav. Därvid har kommittén, då arbetsgivarbolagens nuvarande bidrag till olycksfallsförsäkringens administrationskostnader i huvudsak torde motsvara de kostnader, som de i bolagen tagna försäkringarna förorsaka olycksfallsförsäkringens båda statsinstitutioner, ansett någon förändring icke böra äga rum i fråga om arbetsgivarbolagens bidrag. Dessa skulle alltså för varje bolag fortfarande utgå

*) Beräknat belopp.

med tre procent av summan av försäkringsavgifterna, beräknade utan hänsyn till avdrag, som i 11 § av olycksfallsförsäkringslagen omförmäles, för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar. För de arbetsgivare, vilkas arbetare äro försäkrade i riksförsäkringsanstalten, måste därför ske sådan förhöjning av det bidrag till förvaltningskostnaderna, som dessa arbetsgivare nu få vidkännas i form av tilläggsavgifter, att detta bidrag jämte det för samma ändamål från arbetsgivarbolagen utgående bidrag kan antagas väsentligen motsvara hälften av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader.

Den kostnadsbesparing för statsverket, som kommitténs framställda förslag rörande förhöjning av förvaltningskostnadsbidrag skulle hava åstadkommit, därest detsamma varit i tillämpning år 1921, skulle hava uppgått till omkring 550,000 kronor. För år 1922 skulle motsvarande kostnadsbesparing hava uppgått till omkring 500,000 kronor.

Genomförandet av kommitténs förevarande förslag förutsätter ändring av 16 § i olycksfallsförsäkringslagen.

Kommittén har sålunda beslutat föreslå,

att i fråga om arbetsgivarnas bidrag till den sociala olycksfallsförsäkringens administration för närvarande endast ett återställande måtte ske av den vid olycksfallsförsäkringslagens antagande förutsatta proportionen mellan arbetsgivarnas och det allmännas utlägg för bestridande av ifrågavarande kostnader, så att statsverket får vidkännas ungefär hälften av samma kostnader och arbetsgivarna med undantag av staten såsom arbetsgivare återstående delen därav; samt

att för vinnande av detta syfte sådan ändring måtte vidtagas i fråga om bestämmelserna i 16 § olycksfallsförsäkringslagen, att dels det bidrag i förevarande avseende, som i form av tilläggsavgifter nu utgår från de arbetsgivare, vilkas arbetare äro försäkrade i riksförsäkringsanstalten, förhöjes, så att detsamma jämte det för samma ändamål från arbetsgivarbolagen utgående bidrag kan antagas väsentligen motsvara hälften av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens förvaltningskostnader, dels ock att sådan ändrad form för utgående av förstnämnda förvaltningskostnadsbidrag stadgas, att detsamma för varje försäkring beräknas med hänsyn till den förvaltningskostnad, försäkringen kan antagas komma att föranleda, och tillägges nettoförsäkringsavgiften, så att arbetsgivaren sålunda påföres en bruttoförsäkringsavgift, utgörande summan av nettoavgiften och avgiftstillägget.

Med tillämpning av detta förslag på 1921 års försäkringsförhållanden skulle för nämnda år hava för statsverket uppkommit en kostnadsbesparing av omkring 550,000 kronor. För år 1922 skulle motsvarande kostnadsbesparing hava uppgått till omkring 500,000 kronor».

I en vid nu anförda kommittéutlåtande fogad reservation av herr Th. Andersson anføres i vad avser kommitténs beslut angående ökningen av arbetsgivarnas bidrag följande.

»Med avseende på olycksfallsförsäkringen hyser jag en annan mening än kommittén beträffande *sättet för ökningen av arbetsgivarnas bidrag till riks-försäkringsanstaltens och försäkringsrådets administrationskostnader*. Den av kommittén i detta hänseende föreslagna metoden skulle nämligen konsekvent leda därtill, att ifrågavarande förvaltningsbidrag skulle komma att fastställas särskilt för varje år och först sedan det blivit klart, i vilken utsträckning arbetsgivarna under nästföljande skulle komma att för försäkringen anlita riks-försäkringsanstalten. Anstalten skulle sålunda icke såsom arbetsgivarebolagen kunna på förhand exakt angiva försäkringsavgiftens storlek. Då riks-försäkringsanstaltens och försäkringsrådets administrationskostnader givetvis icke kunna, i förekommande fall, minskas lika snabbt eller i samma proportion som försäkringens omfattning, skulle metoden vidare leda till den egendomliga konsekvensen, att förvaltningsbidraget skulle ökas i samma mån som riks-försäkringsanstaltens försäkringsstock eller premieinkomsten minskades. I motsats till administrationskostnaderna ökas eller minskas riks-försäkringsanstaltens premieinkomster med stigande eller fallande konjunkturen. Förvaltningsbidraget skulle även på denna grund icke heller kunna bestämmas i direkt proportion till nettopremien utan måste beräknas efter andra, mer eller mindre invecklade grunder.

Då kommitténs förslag i denna punkt skulle kunna leda till synnerligen egendomliga konsekvenser och då det dessutom knappast torde innebära någon förenkling, har jag icke kunnat biträda detsamma. För min del anser jag, att det av kommittén åsyftade målet enklast skulle nås genom att höja det i 16 § olycksfallsförsäkringslagen stadgade förvaltningsbidraget från 5 till 10 procent. De av riks-försäkringsanstaltens representanter uttalade farhågorna med avseende på verkningarna av en dylik förhöjning synes mig i hög grad överdrivna. En förhöjning av olycksfallsförsäkringspremien med endast fem procent torde icke för den enskilda arbetsgivaren spela någon större roll. En olycksfallsförsäkring, där nettopremien belastas med endast 10 procent, lär i allt fall få anses såsom ganska förmånlig.

Med avseende på ökningen av arbetsgivarnas förvaltningsbidrag, anser jag vidare, att i samband därmed en viss jämkning av de nu gällande föreskrifterna bör äga rum.

Som bekant skall detta bidrag utgivas oavsett de lindringar i olycksfallsförsäkringsavgiften, som jämlikt 15 § i olycksfallsförsäkringslagen medgivits arbetsgivaren, och sålunda jämväl för det fall, att arbetsgivaren själv iklätt sig ansvaret för samtliga understöd och förty ingen som helst försäkringsavgift av honom erlägges. Att åtminstone för dessa senare fall, till vilka torde höra bland annat våra större stadskommuner, en förhöjning av förvaltningsbidraget icke bör ifrågasättas, synes mig alldeles uppenbart. Inom kommittén har ju uttryckligen framhållits, att dessa försäkringar vålla riks-försäkringsanstalten mycket ringa besvär och kostnad.

På grund av vad sålunda anförts, har jag ansett, att kommittén bort före-

slå, att det i 16 § olycksfallsförsäkringslagen omförmälda förvaltningsbidraget måtte vid försäkring i riksförsäkringsanstalten bestämmas till 10 procent av försäkringsavgiften; dock att för arbetsgivare, som själv svarar för samtliga understöd, bidraget fortfarande skulle utgå med endast fem procent.

Slutligen kan jag icke heller biträda kommitténs åsikt, att de ganska betydande överskott, som uppstått å riksförsäkringsanstaltens försäkringsverksamhet — vid 1921 års utgång fanns för försäkringen enligt 1916 års lag en premieutjämnings- och säkerhetsfond på 5,152,000 kronor och för försäkringen enligt 1901 års lag en säkerhetsfond på 1,773,000 kronor — och som vida överträffa, vad som kan anses oundgängligen nödigt för tryggnad av försäkringens solvens, borde till någon del användas för att reducera arbetsgivarnas förvaltningsbidrag. Försäkringen i riksförsäkringsanstalten innebär ju principiellt, att arbetsgivaren genom denna försäkring friköper sig för hela den risk, som lagen ålägger honom, och att denna risk i hans ställe och utan förbehåll övertages av riksförsäkringsanstalten. Är försäkringsavgiften för lågt beräknad, kan arbetsgivaren icke sedermera avkrävas tilläggsavgift härför, utan blir det ytterst statsverket, som får träda emellan och täcka eventuella brister. Omvänt bör då också vinsten på försäkringsverksamheten betraktas såsom en statens tillgång och kunna användas för bestridande av *statens* kostnader för försäkringens administration.

Uppfattningen att här berörda överskottsmedel skulle vara att betrakta såsom en arbetsgivarnas tillhörighet och sålunda skulle kunna användas för lindrande av *arbetsgivarnas* förvaltningsbidrag, synes bero på en förväxling med de enskilda arbetsgivarebolagen. I dessa bolag äro delägarna solidariskt ansvariga och eventuella underskott skola sålunda täckas genom uttaxering pro rata bland delägarna. Eventuella överskott äro därför otvivelaktigt att betrakta såsom delägarnas tillhörighet och böra användas till deras bästa.

Genom att anlita båda de här anvisade utvägarna — förhöjningen av arbetsgivarnas förvaltningsbidrag och användningen av olycksfallsförsäkringsfondens överskottsmedel — skulle olycksfallsförsäkringen åtminstone för de närmaste åren sannolikt kunna administreras utan nämnvärda bidrag av statsmedel.»

Sedan i vederbörlig ordning därav berörda myndigheter anmodats komma med yttrande över kommitténs förslag hava bland andra statskontoret, riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet avgivit utlåtande. Medan riksförsäkringsanstalten härvid av särskilt anförda skäl icke anser sig kunna tillstyrka kommitténs förslag, har såväl statskontoret som försäkringsrådet gjort det uttalande, att, för den händelse Kungl. Maj:t av statsfinansiella skäl anser sig böra fordra en förhöjning av det från riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare utgående bidraget, det av herr Th. Andersson i ovan angivna reservation föreslagna förfaringsättet bör komma i tillämpning.

Under hänvisning till vad jag ovan anfört och med hänsyn till den besparing, som för statsverket årligen härav skulle uppkomma, får jag vördsam- samt hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta att det i 16 § olycksfallsförsäkringslagen omförmälda förvaltningsbidraget måtte vid försäkring i riksförsäkringsanstalten bestämmas till tio procent av försäkringsavgiften, dock att för arbetsgivare, som själv svarar för samtliga understöd bidraget fortfarande utgår med endast fem procent.

Stockholm den 17 januari 1924.

Th. Gardell.
